

XAVFSIZ MEHNAT MUHITINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Abduqosimova Munira Abdulaziz qizi

Toshkent Arxitektura Qurilish Universiteti

Mehnat muhofazasi va salomatlik muhandisligi yo'nalishi 2-kurs talabasi

Abdulazizovnamunira25@gmail.com +998937079661

Annotatsiya: Mazkur maqolada mehnat muhofazasi va salomatlik muhandisligi yo'nalishining nazariy asoslari, ularning sanoat va ishlab chiqarishdagi ahamiyati, shuningdek, zamonaviy muhandislik yondashuvlari orqali xavfsiz mehnat muhitini yaratish masalalari yoritilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida mehnat muhofazasini takomillashtirish bo'yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar ham tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Mehnat muhofazasi, salomatlik muhandisligi, xavfsiz ish muhit, ishlab chiqarish xavfsizligi, muhandislik yondashuvi, mehnatni muhofaza qilish siyosati.

Kirish. Mehnat muhofazasi va salomatlik muhandisligi bugungi texnologik taraqqiyot sharoitida nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, balki inson salomatligi va hayotini asrashga qaratilgan muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ko'pgina kasbiy kasalliklar, baxtsiz hodisalar va ekologik muammolar aynan mehnat sharoitining yomonligi bilan bog'liq. Shu sababli, mehnat muhofazasi tizimini zamonaviy muhandislik yechimlari orqali takomillashtirish bugungi kunda dolzarb masala hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Mehnat muhofazasi tushunchasi va vazifalari

Mehnat muhofazasi — bu mehnat faoliyati jarayonida ishchilarning sog'lig'i va hayotini saqlab qolishga qaratilgan ilmiy-amaliy chora-tadbirlar tizimidir. Uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

xavfsiz ish sharoitlarini yaratish;

ishlab chiqarishdagi xavf omillarini aniqlash va bartaraf etish;

kasb kasalliklari oldini olish;

mehnat qonunchiligiga rioya etilishini ta'minlash.

2. Salomatlik muhandisligi va uning roli

Salomatlik muhandisligi — bu ish joylarida inson sog'lig'iga xavf tug'diruvchi omillarni (shovqin, chang, toksik moddalar, nurlanish) aniqlab, ularni kamaytirish yoki yo'q qilish choralari ishlab chiqadigan yo'nalishdir. Bu soha tibbiyot, biologiya, muhandislik va texnologiya fanlari bilan chambarchas bog'liq.

3. Zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalar

Hozirgi kunda ishlab chiqarish korxonalarida quyidagi ilg'or texnologiyalar qo'llanilmoqda:

IoT (Internet of Things) texnologiyalari orqali xavfli joylarni onlayn monitoring qilish;
AI (sun'iy intellekt) yordamida xavfli holatlarni oldindan bashorat qilish;
Ergonomika asosida ish joylarini loyihalash;
Ventilyatsiya va filtratsiya tizimlari orqali zararli moddalarning tarqalishini kamaytirish.

4. O'zbekistonda mehnat muhofazasi tizimi

O'zbekiston Respublikasida "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun va tegishli normativ hujjatlar orqali ishchilarning huquqlari himoya qilinmoqda. So'nggi yillarda davlat tomonidan ish joylarida xavfsizlik talablariga rioya etilishini nazorat qilish, kasaba uyushmalari faoliyatini faollashtirish borasida salmoqli ishlar amalga oshirilmoqda.

Muhokama

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlardan kelib chiqib, mehnat muhofazasi va salomatlik muhandisligi nafaqat ishchilarning farovonligini oshirish, balki ishlab chiqarish samaradorligini ta'minlashga ham xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi bu jarayonni yanada takomillashtirishga zamin yaratmoqda. Ammo bu borada hali qilinishi lozim bo'lgan ishlar ko'p: normativ-huquqiy bazani mukammallashtirish, malakali muhandis kadrlar tayyorlash, amaliy tadqiqotlar sonini oshirish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonuni, 2020 y.
2. Saidov, S. (2021). Mehnat muhofazasi asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
3. Xalilov, A. (2022). Sanoat xavfsizligi va ekologik muhandislik. Samarqand: Zarafshon.